

Хэй уругларлыг иелерни «Иениң алдары»
орден болгаш «Иениң медалы» медаль-биле
шаңнаар дугайында
Тыва АССР-нин Дээди Сөвединиң
Президиумунун Чарлыы

ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң
Президиумунун өмүндөндөгү
шаңнаалары болза:

БАЙ-ТАЙГА
РАЙОНДАН

Тос уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» ордениниң II чегези-
биле

Ногалак-Кыт Бучайганович
Чошак — Шуйнук кадык
школа шкөөлүнүн ажилчы-
ны.

Сес уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» ордениниң II чегези-
биле

Адыл Серенова Болат —
райкомунун ажилчыны.

Белек Салтаковна Калзан —
«Мурнакты» совхозтун ажил-
чыны.

Базырмас Дуптаева Кү-
жүгет — «Кара-Хал» совхоз-
тун ажилчыны.

Матчаа Соптаева Херте-
к — «Тээли» совхозтун ажил-
чыны.

Чедн уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» ордениниң II чегези-
биле

Күлсина Салтаковна Эн-
ге — «Тээли» совхозтун
ажылчыны.

Адыл уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» медалының I чегези-
биле

Кара-кыс Чулуудумова Кон-
гар-оол — «Тээли» совхозтун
ажылчыны.

Мария Ломбуева Очур-
оол — районун харылзаа бөл-
диринин ажилчыны.

Надежда Хомушкеевна Чу-
дук — «Тээли» совхозтун
ажылчыны.

Беш уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» медалының II чегези-
биле

Четек Намчылова Арак-
ча — № 74 КМК-нин бух-
галтери.

Бичи-Уруг Хертековна Хер-
тек — район башкалери.

Көк-кыс Коксейева Херте-
к — «Кара-Хал» совхозтун ажил-
чыны.

КЫЗЫЛ РАЙОНДАН

Тос уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» ордениниң I чегези-
биле

Сейдибаа Хүрбеевна Мон-
гуш — Кунгуртун суурда эм-
неге повары.

Чиммыска Шотайевна Ир-
гит — Кунгуртун суурда аг-
бүлө ээси.

Чедн уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» ордениниң III чегези-
биле

Анна Максимовна Кунчу-
н — Кунгуртун суурда аял-
садынын ажилчыны.

Адыл уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» медалының I чегези-
биле

Козаа Байкараевна Сенди-
Хуурак — «Х Улуг хурал»
совхозтун ажилчыны.

Кара-Уруг Шидыраевна
Монгуш — «Шамбалы» сов-
хозтун ажилчыны.

Беш уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» медалының II чегези-
биле

Нина Степановна Серен —
Кунгуртун суурда аял-
салдында көчөгөр.

Сүрүнмаа Алашпаевна Тю-
люш — «Шамбалы» совхоз-
тун ажилчыны.

МОНГУН-ТАЙГА
РАЙОНДАН

Тос уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» ордениниң I чегези-
биле

Четек Эрзеновна Иргит —
«Мөгөн-Бүрө» совхозтун
ажылчыны.

Сериямаа Солдукова
Хертек — «Матчы» совхоз-
тун ажилчыны.

Сес уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» ордениниң II чегези-
биле

Анай Суудуева Доржу —
«Мөгөн-Бүрө» совхозтун
ажылчыны.

Дадар Хертековна Чымм-
оол — «Матчы» совхозтун
ажылчыны.

Чедн уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» ордениниң III чегези-
биле

Чадамба Балчевна Кара-
Сал — ССКП райкомунун
техажылчыны.

Адыл уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» медалының I чегези-
биле

Душкаа Коксановна До-
луй-оол — «Матчы» совхоз-
тун ажилчыны.

Лидия Бийр-ооловна Дос-
каар — «Матчы» совхозтун
ажылчыны.

Борак-кыс Михайловна Ир-
гит — «Мөгөн-Бүрө» совхоз-
тун ажилчыны.

Зоя Додышова Марын —
«Матчы» совхозтун ажил-
чыны.

Четекмаа Кара-Сатовна
Очур — ССКП райкомунун
техажылчыны.

Беш уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» медалының II чегези-
биле

Надежда Хомушкеевна Дем-
чик — Мугур-Акс суурда
уруглар салыны эртемчи.

Татьяна Хертековна Олаш-
рай — районун ажилчыл хан-
ды, комбайнчыны ажил-
чыны.

Минтимаз Кууларовна Саа-
я — «Мөгөн-Бүрө» совхозтун
ажылчыны.

Калың-оол Дулушевца Успун
— «Мөгөн-Бүрө» совхозтун
мал экинчи.

Көк-Уруг Сегиева Херте-
к — «Матчы» совхозтун ажил-
чыны.

ӨВҮР РАЙОНДАН

Чедн уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» ордениниң III чегези-
биле

Очур Арбай-ооловна Онда-
р — Халдактың ортук школа-
нын башчыны.

Адыл уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» медалының I чегези-
биле

Дидеямаа Санжаева Дин-
гала — районунун көдө
ажыл-агый эртемчиси улуг
бухгалтери.

Хорлууза Додышова Ооржак
— «Кызыл Туу» совхозтун
ажылчыны.

Беш уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» медалының II чегези-
биле

Кара-кыс Чулуудумова Кон-
гар-оол — «Торгалы» совхоз-
тун ажилчыны.

Көк-кыс Ортун-ооловна Ои-
дар — районда олар чулдер
корторанын жасир.

Чолбай Додышова Сагчы —
«Кызыл Туу» совхозтун ажил-
чыны.

Надежда Аргатаковна Чы-
сын — «Коммунизм» орук»
совхозтун ажилчыны.

БИИ-ХЕМ РАЙОНДАН

Адыл уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» медалының I чегези-
биле

Минтимаз Севидовна Кеня-
я — «Саян» совхозтун ажил-
чыны.

Атай Канчин-ооловна Ку-
жүгет — «Саян» совхозтун
ажылчыны.

Беш уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» медалының II чегези-
биле

Екатерина Кыргыс-оол Ба-
вучук — «Кызыл тараа»
совхозтун ажилчыны.

Зинаида Давыдовна Маамы
— «Кызыл тараа» совхоз-
тун ажилчыны.

УЛУГ-ХЕМ РАЙОНДАН

Тос уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» ордениниң I чегези-
биле

Лидия-кыс Думатовна
Шойда — Арыг-Бажы суурда
агбүлө ээси.

Адыл уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» медалының I чегези-
биле

Светлана Тюлюшевца Кан-
чын — «УТКА 25 чылы» сов-
хозтун ажилчыны.

Александра Ховалыговна
Манчылай — «Улуг-Хал» сов-
хозтун ажилчыны.

Мария Тюлюшевца Хорлуу
— «УТКА 25 чылы» совхозтун
ажылчыны.

Беш уругну божаан болгаш
кижижиткен иелерни «Иениң
алдары» медалының II чегези-
биле

Бичи-оол Ховалыговна Ба-
лыла — «Ал-Турга» совхозтун
ажылчыны.

Нина Кыргыс-оол Биштак-
оол — Янгил-Хем суурда хлеб
быжарар чер ажилчыны.

Сериямаа Монгушова Дөтпе
— «УТКА 25 чылы» совхозтун
ажылчыны.

Октябрь Анятеевна Көк-оол
— Булу-Терек суурда агбүлө
ээси.

Валентина Амрыбеновна Ма-
кал-оол — «УТКА 25 чылы»
совхозтун ажилчыны.

Суван Севидовна Седен —
Ал-Турга суурда агбүлө ээ-
си.

Чолбак-кыс Тулушевца Ха-
вандай — «УТКА 25 чылы»
совхозтун ажилчыны.

Четек Сергеевна Чымыла —
Янгил-Хем суурда агбүлө ээ-
си.

БОМБҮРЗЕКТИҢ СУДАЛЫ
СЭТА БОЛГаш ПМА: КЫСКА ДЫҢНАДЫГАР, ТАЙЫБЫРЛАР

ПОЛЬША
ЭРТЕМДЕНЕРНИҢ
ПЛАННАРЫ

О ВАРШАВА. Улустун
ажыл-агыйына чутула умур-
дузалап 100 ажыг эртемши-
чил темаларын Польшаның
Эртемдер академиясынын бо-
чылгы планында кыргын,
оларын аялдап кытырынга
3,3 миллиард злотых акшын
берген.

Польшаның Каттышкан
ажылчы партиясынын эскин
сөзсөзүнүн салтанат социал-
экономиктиң сорулгаларын
шынтыктарын шутуу хама-
рылап айттырылар эртем-
денеринин болгаш специалис-
теринин кол кичээлдеринде ту-
рар. Амгы үениң технология
чорудулгаларын тургузары
болгаш бүдүрүлгеге илгер-
дери, чуртун чер шынтык
байлктарын улам эки ажыг-
лаарын айттырылар, үлөт-
пүрү хөгжүдүргө хама-
рышкан айттырылар компе-
кини шынтыктарына планда
кыргын.

ССРЭ-ниң болгаш Польша-
нын эртемденеринин база
специалистеринин аразында

СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНДА

идеялык кады ажылдажыл-
га бо чымыс удиччылар.

КАДЫК
КАМГАЛАЛЫНГА
БАРААН
БОЛДУРА

О СОФИЯ. Улустун мелли-
ниин байлак чакчалдарын
кадык камгалатынга баран
болдуур шак ийилг сорулга-
нын амгы үеде болгаш эртем-
денер-мелитер, өскө-лаа про-
фессорларын, специалистери
шынтыктарын турар. Болгар
үмүс аймак өт-сигенеринин
болгаш үчүстөрүн 760 ажыг
хөгжүдүргө кыдыр санатты.
нар, олардан чутула 150-ин өө-
рөш шынтыктар.

Бойдузун чааттыгын үмүс
аймактын эм болуш шынарла-
рын шынтыктарында медиктерге
улуг дузаны болгаш улусту
мелинианын Сопот хоорайла
чоокта чаа ажиттыгын му-
зейинин коллективин дуза че-
дирер сорулгадан. Ховар да-
чында болгаш деагиринин — бу-
рунгу авторларын, ол шыкаш

амгы үениң эртемденеринин
мелиниа талаам-биле эртем
ачылар бар.

Салтанат сорулга амын-
ралга ботталдырылар кол роль-
дарын бирээзин Сопот му-
зейинин Эртемдер болгаш Ме-
дичина академиялары-биле,
бурунгу улусту мелиниа ду-
гайы башкарылганын эртем
өмүсүлү-биле демсигил ала-
гаш, музейин ажилдажыл-
гы эм болуш өт-сигенеринин
болгаш үчүстөргө кураткан
үчүстөрүн чуртка баштайгы
лолу чымылазынын делтерин
беткек кырылкан.

ДЫШТАНЫЛГА
ТААРЫШКАН ЧЕР

О БРАТИСЛАВА. Чехосло-
вак ажылчы чондарын дыш-
танылганын хандыкшылгын
чери — Белик Татраларга чыл
бүрү дөрт миллион кижи ба-
рып турар. Ам дагыларда ту-
ристер болгаш спортчулар
кочукт хей: кышкы спортчу
чуртта эн улугларын бирээ-

зи ылаа Штрес-Плесода ту-
рар болгаш. Турисча-спортчу
комплекс мугур ой чыл му-
нунда тууду элени болгаш
ам Белик Татраларга эн
дыштанылга болгаш спорт-
чу маргылдалар эртерерине
бүтү бадалдары тургускан:
ийн трамвай, кызыттыг орук,
эл хаакчыларга колтурку,
үмүс үениң хей санат гостини-
цалары, ресторандар, кафе-
лер ачылдылар.

Сопот чылдарда Белик Тат-
раларда эмнеге албан черле-
ринин четкин база дыка кал-
барган. Спорт комплекстерин-
ден болгаш санаторийлерден
ангыда, Белик Татраларда
дыштанылганын тос бажыны
ажылдап, профивелдеринин
путькалары-биле аңаа чыл
бүрү 300 ажыг муң чехосло-
вак ажылчы чондар болгаш
даштын профивелдеринин
лери чыл бүрү дыштанылга
эм болуш эртерип турар.

МАЛ ЧЕМЕРИ
КӨВҮДЭР

О УЛАН-БАТОР. МАРН

ТК болгаш Мода Арт Респу-
бликаның Министрлер Чогуу-
су чондары бүдүрерин кол-
дору талазы-биле кемчелер
Сопот чылдарда мал ажыл-
чыны чом баалам дыка бы-
жыканын ол документте бе-
лапал демдегелген. Ичкелээ-
жок республиканын көдө
ажыл-агый бүдүрүлгесинин
дүргө хөгжүлгөсүн мал че-
мери беткезиринин организаци-
нын улам ылай экинчилерин,
бар чамдык четтеринин чыл-
дарын иеген турар.

Топ болгаш чер-чериң пар-
тия, күрүс көлө ажылдай
болгаш хей-ниги организаци-
ныларын кол хөгжүлгөсүн
чер ажылчынын продукцияны,
сигени болгаш мал чондары
бүдүрерин көвүдери, эртем-
ни болгаш техниканын аягы
үдөгө чондарыннын прак-
тикага калбак илгерлерин бо-
лур деп. МАРН ТК болгаш
МАР-нын Министрлер Чогуу-
су демдегелген.

(СЭТА).

ВСР-НИҢ ДХМ-НИҢ МЕДЕГЛЕЛИ УЛУСКА УДУР ПОЛИТИКАНЫ
БУРУУ ШАПКАНЫ

ХАНОЙ (СЭТА). Пекия-би-
ле чакыг дугуржула
буугар хөдөлүп турар
америка империализм агрес-
сия СЕАТО шериг бөлүгү
кадык тургузары болгаш И-
ндонезия чурттарында
улуг уруглар АНЗЮС шериг
бөлүгүн ажил-чорудулганын
идеялык жеринин ордонжол
турар деп ВСР-ниң ДХМ-ниң
инида парлап үлүктөн меде-
гелдене айткан.

ВСР-ге хамаарыштыр АКШ-
ның курастары С. Восток
чоокта чаа кылган хол-мөгө
чулдарын болуун делегит
стратегиянын сорулгаларын
чедил адыр дөрт Муруу-
Чөөн Азияга дүшкүрүлүп чо-
рукту өскүрүлгө АКШ улам-
чылар турар деп ол докумен-
тиде демдегелген. Вьетнамга

узу меде-беле болгаш хол-
беле долгунаг болуун меде-
гелдене-биле Вашингтон хей-
нигины булалдырылгаче чут-
куп база болуун булут бак
болаларын чажырарыча чут-
куп турар.

Каттышкан Штаттар шериг
үлөкелеринче Австралияны
болгаш Чаа Зеландияны ил-
китерин ордонжол, кадык
шериң шериг өрөөлдеринин
Япониянын кижирини чедил
ай, Таиландка болгаш Му-
руу-Чөөн Азияны өскө-лаа
чурттарында көвүдөсөкти не-
мей саларын көвүдөсөкти турар.
Америка империализминин ил-
кит хөдөлүшкүлери Муруу-
Чөөн Азияны улустарын
ниң эрге-ажыктарыга уду-
лангыш болгаш ол кадык

тайынына болгаш доктормал
чоруктун херезге кыжыг
боол турар.

Муруу-Чөөн Азияны күр-
нелери-биле тайыны, кадык
ажылдажылганы болгаш ча-
гай кожа-көлөз догунаш-
канын харылзаларын хөг-
жүдүргө Вьетнам Соци-
алистик Республика доктормал
чуткуп турар. Ыланган
Вьетнамнын тайыныга аяк-
шылгын даштын политикти
улугуштыкы Муруу-Чөөн
Азияны улустарын болгаш
делегитин бүтү дөштөйлөк
күштеринин чакыгыш чок де-
мекчелер ал турар деп ВСР-
ниң ДХМ-ниң медегелдене
оңалал демдегелген.

ЖЕНЕВА (СЭТА). Бижиян
эргелеринин талазы-биле КНО-
нун комиссиясы бадылаш-
канын хей кезин-биле чили
хунтанын улуска удуз пол-
тиказын буруу шапкан резо-
люцияны хулап алган. Чили-
де кижинин эргелеринин та-
лазы-биле байланын баксы-
раары уламчылашкан деп
документте оңалал демде-
гелген.

Хунтанын «ис чок чакык»
деп чарлаан кижилеринин са-
лым-чолун истап болгаш то-
даргайлар дугайында КНО-
нун Кол Ассамблеянын бүтү
шынтыктарын чили эрге-
жагылар шутуу-ла топ көр-
бей турар. Комиссия кий-
ген хей сангы документтерин
херезин турары-биле
алырга, муң-мун кижилерин
чили каргыс таалаа тузуп хо-
рудаш, каржы-дошук хил-
диктеринин херезин таарыш-
тырган, оларнын хей кезин
кара-башкыларга өлгөн ийи-
не, азы суз болгаш истап

чөкө-ла шаажылап алыр-
ткан. Пиночеттин терроруга
таарышканынын чамдык
хунтанын мага-боттары хей кичи
хөмчө хөмчөрдөн тынгалар.

Чилиде кижинин эргелерин
үрөп турарын дугайында
айтырыгы болуун дараалы-
ла болур сессиянын бирги
чегеринин айттырын кылдыр
чулалжып көөрү комиссия
доктаалган. КНО-нун Кол Ас-
самблеянын XXV сессия
аңаа ол үрөшкүннөр дугайы-
нда дегергеней илети-лди
беткезирин комиссия база
дааскан.

Хей чурттарына, а ол иш-
каш азын каш делегит органи-
зацияларыннын теледегитер
лери шериг-фашист хунта-
ны каргап киледегитер. Пино-
четтин дугуртунга удуз
демекчелер илелерининче,
Чилиде хосталганы болгаш
демократияны калат тургуза-
рын чедир алырыча делегит-
инин хей-ининин олар кыл-
гырганар.

АМЕРИК БОО-ЧЕПЕСКТИҢ
ЧАА ӨЗҮЛДЕЗИ

НЬЮ-ЙОРК (СЭТА). Кат-
тышкан Штаттар-биле Сауд
Аравиянын аразында чоокта
чаа шериг айттырылганын
талазы-биле дугуржула чедил
алынган буз дугайында дин-
намы КНО-нун бөлүктөрине
нептерин Чикагодо, Чоо-
ку Чоо чук болгаш Персид
мугулдургуун районунга кри-
астиг байдал тургустуну
келген таарылга Сауд Ара-
виянын шериг объектилерин
америка чепесекти күштерин
ажылдарын дугайында шын-
тыктарды Каттышкан Штаттар
чедип алган.

Сауд Аравияда, Дахнада,
Табукта, Хане-Мушайтеде,
Табекте шериг базаларына
агы үениң боо-чепесектин

улуг шыгжамырларын АКШ
тургузар деп турар. Ол ба-
заларын улуг шериг кат-
тыжымшыкларын тургузары
хандырылгала болган оларын
Чооку болгаш Ортаа Чоо
чүктөргө ажылдары-биле ту-
зуп тургускан.

Инид диннамын турары-
биле алырга, Сауд Аравияда
иники байлалы ичкеленгеге
алган, ол базаларга америка
боо-чепесекти тургузарын Сауд
Аравияга боо-чепесекти болгаш
шериг техниканы садыр-
биле каттап ботталдырып чору-
дап деп, ийн тала дугуржуп
алган. Оон-биле АКШ ол ра-
ионга америка боо-чепесектин
чаа өздүлгөн чажырыны кү-
зөп турар.

ЧУРУКТА: Азия-Абелла
өөрөөлгө тайгыларын бирээ-
зинде көрүлүп материалдары
беткек турар.

АДН—СЭТА-нын фотоу.

Феодал-хуанның эрткен үе-
ни эине аар-берге артыны-
ларын бирээин болур бижик
билбес чорукту ууткаар та-
лазы-биле кемчелерин Эфи-
опияны чааа чакыгыш чокка
ажылдарыга ботталдырып чо-
рузуп турар. Амгы үеде чурт-
та улуг чурткаш чонун ор-
туузаа 6 миллион ажыг ки-
жи бижик билбес чорукту
ууткаарын курстарында өө-
рөш турар. Чуртта бижик
билбес чорукту ууткаар тала-

зы-биле 305 муң тоннерин тур-
гуска. Ылаа 214 муң ажыг
башкылар, а ол шыкшалаа
өөрөөлгө чөдөрүнүн етдери,
төдөр болгаш улуг аластар-
нын өөрөшчелери ажалал
турар.

